

ZWARTBOEK

Naar een nieuwe

Wet markt en overheid

STOP
oneerlijke concurrentie overheid!

INLEIDING

VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten voor een nieuwe Wet markt en overheid die de verantwoordelijkheden voor overheden en ondernemers duidelijk afbakent, zodat ieder doet waar ze het beste in is. Ondernemers zijn, in onderlinge competitie, als beste in staat om kwalitatief hoogstaande oplossingen tegen een scherpe prijs te realiseren. Overheden moeten ondernemers daar dan wel de kans voor geven. De huidige Wet markt en overheid biedt hier geen handvatten voor maar schrijft juist voor hoe overheden met ondernemers kunnen concurreren in plaats van samenwerken. Daardoor wordt publiek geld verkeerd besteed en worden kostenbesparende initiatieven ter zijde geschoven.

De voorbeelden in dit document zijn aangedragen door ondernemers en laten zien dat de huidige wetgeving moet veranderen. Een nieuwe en verbeterde Wet markt en overheid moet uitgaan van de kracht van ondernemers én overheden, ieder op hun eigen terrein, en zo voorkomen dat overheden oneerlijk concurreren met bedrijven.

De directe aanleiding voor dit zwartboek is dat de Wet markt en overheid niet functioneert. De wet bevat gedragsregels die moeten voorkomen dat overheden oneerlijk concurreren, maar in de praktijk beschermt de wet ondernemers hier niet tegen. De vier belangrijkste knelpunten zijn:

- 1 De algemeen belang uitzondering stelt toepassing van de Wet markt en overheid geheel buiten werking. Overheden maken daar grif gebruik van.
- 2 Er geldt geen enkele voorwaarde of beperking voor overheden die besluiten om niet meer aan te besteden, maar activiteiten in eigen beheer uit te voeren (inbesteden).
- 3 Zorgvuldige besluitvorming over markttoetreding ontbreekt.
- 4 Publiek bekostigde onderwijsinstellingen zijn in het geheel uitgezonderd van de wet.

In dit zwartboek laten we per knelpunt met voorbeelden uit de praktijk zien wat er precies mis gaat met de wet en hoe het beter kan. Het overzicht toont slechts een greep uit de vele voorbeelden die ondernemers

ons stuurden. Het zwartboek laat heel duidelijk zien dat het probleem van een concurrerende overheid, direct op de markt of via inbesteden, breed leeft onder ondernemers, klein én groot, over sectoren heen, en ook nog steeds groeit. Sommige ondernemers kiezen ervoor anoniem te blijven omdat zij de relatie met overheden als opdrachtgever goed willen houden; andere ondernemers vechten al jaren (openlijk) tegen concurrerende overheden. In alle gevallen is het essentieel dat ondernemers nu eindelijk eens een vuist kunnen maken met een wet die hen daarin bij staat.

Kort samengevat willen we toe naar een verbeterde Wet markt en overheid die uitgaat van samenwerken in plaats van concurreren met de markt. Daarvoor is in ieder geval nodig dat overheden die zelf de markt op willen of activiteiten willen inbesteden, volgens een verplicht toe te passen besliskader vooraf

stappen doorlopen, waaronder het raadplegen van de markt, om te bepalen of dit wel noodzakelijk en redelijk is. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) zou dit moeten toetsen. Daarvoor moet

Het probleem van de concurrerende overheid leeft breed onder ondernemers, groot en klein

ook de algemeen belang bepaling uit de wet verdwijnen omdat die de wet vervolgens, bij oneerlijke concurrentie, vleugellam maakt. In plaats daarvan moet de wetgever helder maken wat wel en wat geen economische activiteiten zijn. Tenslotte zou de nu geldende uitzondering voor het onderwijs moeten worden beperkt tot de met publiek geld bekostigde onderwijsactiviteiten.

We grijpen graag de aanstaande Kamerbehandeling van de evaluatie van de Wet markt en overheid aan om deze verbeterpunten te realiseren.

Michaël van Straalen voorzitter MKB-Nederland

Hans de Boer voorzitter VNO-NCW

Uitzondering algemeen belang maakt werking van de wet vleugellam

De wet laat overheden vrij om ondernemers op de markt te beconcurreren. Wanneer zij dat doen, gelden wel bepaalde gedragsregels. Zo moet de prijs die zij in rekening brengen tenminste de kostprijs zijn. Het probleem is echter dat overheden de mogelijkheid hebben om gebruik te maken van een zogenoemde 'stopknop'. Deze stopknop houdt in dat zij te allen tijde kunnen besluiten dat de economische activiteiten onder het algemeen belang vallen. Overheden zijn dan niet alleen vrij om met ondernemers te concurreren, maar zelfs de gedragsregels van de Wet markt en overheid vallen dan weg. Zodra een algemeen belangbesluit is genomen, kan ACM niets meer doen. Ondernemers mogen hier nog wel bezwaar tegen maken, maar slechts een enkeling doet dat. Voor de meeste ondernemers is die drempel te hoog, omdat ze geen conflict met de overheid willen. En degenen die wel in verweer komen, hebben een kleine kans van slagen omdat de wetgeving hen nauwelijks handvatten biedt. Het door overheden massaal omzeilen van de regels door gebruik te maken van de algemeen belang bepaling maakt de wet dus vleugellam. Deze uitzondering moet daarom uit de wet verdwijnen. In plaats daarvan zou de wetgever duidelijk moeten maken wat wel en wat niet economische activiteiten zijn, zodat helder is voor overheden wat zij zonder problemen kunnen blijven doen.

VOORBEELDEN

Gemeente Zeewolde concurreert met commerciële jachthavens

Peter Verbij is eigenaar van jachthaven Wolderwijd in Zeewolde en moet concurreren met de Aanloophaven van Zeewolde, waarvan de gemeente eigenaar is. Enkele jaren geleden is de Aanloophaven voor meer dan 2 miljoen euro publiek geld verbouwd tot een mooie en hypermoderne jachthaven die voornamelijk door passanten wordt gebruikt. De gemeenteraad stelt eenmaal per jaar de tarieven voor de Aanloophaven vast en houdt die laag om naar eigen zeggen het toerisme naar Zeewolde te bevorderen.

Op een door Verbij ingediende klacht bij ACM oordeelt deze na uitgebreid onderzoek dat de gemeente Zeewolde de wettelijke verplichting tot doorberekening van de integrale kosten niet heeft nageleefd. Daarmee overtreedt de gemeente de Wet markt en overheid.

De gemeenteraad van Zeewolde besluit daarop gebruik te maken van de wettelijk toegestane ontsnappingsroute van een algemeen belangbesluit, zodat het gezag van ACM onmiddellijk komt te vervallen en de gemeentelijke Aanloophaven op dezelfde voet in bedrijf kan blijven. Jachthaven Wolderwijd tekent vervolgens bezwaar aan tegen het algemeen belangbesluit dat is behandeld door de bezwaarschriftencommissie. Voor beide partijen bestaat hierna de mogelijkheid om in beroep te gaan bij respectievelijk de Bestuursrechter en de Raad van State. Verbij vindt het onbestaanbaar dat binnen de gemeente Zeewolde de belangen van ondernemers op concurrentiegebied zo flagrant tekort worden gedaan. "Het is de hoogste tijd dat de politiek de vluchtweg voor overheidsinstanties afsluit en hiermee het huidige manco van de wet herstelt".

Ook de HISWA, brancheorganisatie van de watersportindustrie, vindt het noodzakelijk dat de wet zo snel mogelijk wordt aangepast zodat commerciële jachthavens eindelijk te maken krijgen met een level playing field.

Gemeente Hillegom concurreert met lokale campings in het aanbieden van camperplaatsen

Gemeenten zijn afgelopen juni door ACM geïnformeerd over de toepassing van de Wet markt en overheid op het aanbieden van camperplaatsen. Als gemeenten camperplaatsen aanbieden met de mogelijkheid tot recreatief nachtverblijf en/of een plek met voorzieningen zoals elektra en water, is er sprake van een economische activiteit. Dat mag een gemeente dus niet zomaar doen.

Naar aanleiding van deze waarschuwing informeert Gerd-Jan Korte, regiomanager Zuid-Holland van de RECRON, de gemeente Hillegom hierover per brief. Die gemeente wil namelijk binnenkort ook camperplaatsen aanbieden. Korte heeft met een enquête onderzocht dat in de omliggende gemeenten in de Bollenstreek maar liefst zo'n 1100 plaatsen beschikbaar zijn en dat extra camperplaatsen van de gemeente dus overbodig zijn.

De gemeente Hillegom besluit de plannen onder het mom van het algemeen belang toch door te zetten, terwijl lokale campings dezelfde faciliteiten kunnen leveren. "Het is jammer dat de gemeente Hillegom toch anders besluit. Dat kost onnodig veel belastinggeld", aldus RECRON-manager Korte.

Peter Verbij:

...al jaren strijd met
gemeente Zeewolde
om 'algemeen belang'
jachthaven...

Gemeente Amsterdam verdringt fotodetaillisten met pasfotohokjes in stadskantoren

De gemeente Amsterdam plaatst pasfotohokjes in drie stadskantoren en heeft het voornemen hetzelfde te gaan doen in nog vier andere stadskantoren. Vlak naast het Stadsloket Noord is de zaak van pasfotograaf Eric Grooters gevestigd. Deze ondernemer past zijn dienstverlening voor het maken van pasfoto's aan de wensen van de klanten van het stadskloket aan en doet dat ook al jaren naar beider tevredenheid, bijvoorbeeld door aan huis te komen bij

'Zoetermeer verhuurt sport- hallen ver onder de kostprijs'

minder mobiele mensen. Toch zet de gemeente Amsterdam haar plannen door, met als belangrijkste argument 'standaardisatie van service verlening'.

De Stichting Nederlandse Fotovakhandel (SFN) maakt, in samenwerking met advocatenkantoor Kneppelhout Korthals, nu bezwaar tegen de gevolgde procedure. Het aanbieden van een pasfotoservice is door ACM aangemerkt als een economische activiteit en dus moet de gemeente de gedragsregels van de Wet markt en overheid naleven. De branche stelt dat de gemeente niet de integrale kostprijs heeft doorberekend. Inmiddels is ook een klacht ingediend bij ACM.

Ondernemer Grooters is radeloos: "Dit moet in goed overleg met de fotodetailhandel op te lossen zijn, wij zijn tot alles bereid. Dit kan anders, dit moet anders!" Desondanks kiest

de gemeente Amsterdam toch voor plaatsing van de pasfotohokjes in de stadskantoren. De gemeente is zelfs voornemens een algemeen belangbesluit te nemen op dit punt.

Gemeente Zoetermeer duwt sport- schoolhouder uit de markt

Kasper Kardolus, exploitant van een sportaccommodatie in Zoetermeer, klaagt al vele jaren over de situatie bij de verhuur van sporthallen door de gemeente. Daarover ligt de ondernemer al lange tijd met de gemeente in de clinch. De sportschoolhouder kan nog nauwelijks het hoofd boven water houden sinds de gemeente Zoetermeer zelf sporthallen verhuurt. "Ver onder de kostprijs. Daar kan een kleine ondernemer niet tegenop," zegt Kardolus.

Hij verkocht eind jaren '70 zijn huis om in Zoetermeer zelf een sportschool te kunnen bouwen. De zaal verhuurde hij ook aan andere sportverenigingen. Tot de gemeente zelf zalen ging bouwen en verenigingen onderdak bood voor veel minder geld.

ACM heeft in dit traject een bemiddelende rol proberen te vervullen gezien de duur en ernst van de klacht van Kardolus. Uit onderzoek is gebleken dat de huidige tarieven van de gemeentelijke sporthallen niet kostendekkend zijn. ACM heeft de gemeente Zoetermeer tijdens de overgangstermijn geïnformeerd over de onderzoeksbevindingen die nadien door de gemeente niet meer ter discussie zijn gesteld. De gemeente Zoetermeer heeft een algemeen belangbesluit genomen, waartegen Kardolus bezwaar heeft gemaakt. Dit bezwaar is door de gemeente afgewezen. Kardolus heeft besloten naar de rechter te stappen.

Gemeenten investeren in publieke breedbandnetwerken en verdringen commerciële netwerken

Commerciële bedrijven in de kabel- en telecomsector lopen regelmatig aan tegen gemeenten die, vanuit algemeen belang oogpunt, publieke middelen stoppen in coöperaties die breedbandnetwerken uitrollen op plaatsen waar de markt reeds toekomstvaste breedbandnetwerken heeft liggen (kabel en VDSL). Deze gemeenten staan garant voor leningen aan coöperaties onder zogenoemde marktconforme tarieven. Voordat de Wet markt en overheid in werking trad, besloten de gemeenten Heeze-Leende en Boekel tot een dergelijke constructie. Dit verstoorde de markt aanzienlijk. De commerciële bedrijven die actief zijn in dat gebied raakten een deel van hun klantenbestand kwijt. Door felle concurrentie verkeert de coöperatie van de gemeente nu in financiële nood; het verlies in het afgelopen boekjaar bedroeg bijna een half miljoen euro – dit betreft gemeenschapsgeld.

Ook in de gemeenten Giessenlanden, Venray, Land van Cuijk, Hollands Kroon en Bergen (NH) speelt deze problematiek. De publieke investeringen in deze gemeenten dateren van na de inwerkingtreding van de Wet markt en overheid. Er is natuurlijk ruimte voor overheden om een netwerk te faciliteren in de buitengebieden die onrendabel zijn voor kabelbedrijven. Maar daar waar de markt reeds actief is, is inmenging van de gemeente volstrekt overbodig. In Heeze-Leende is het tegenovergestelde effect nu bereikt: de bank van de gemeente acht de risico's te groot om mee te werken aan een nieuwe lening die nodig is voor glasvezelkabels in het buitengebied.

WWW.PASFOTOAMSTERDAM.NL
PASFOTO
06-25125544

COPY SERVICE NAAR DVD
PASFOTO EN PORTRET FOTO'S
DIGITALE/ANALOGUE FOTO SERVICE
KLEUR EN ZWART/WIT COPY SERVICE
COPY SERVICE (DOCUMENT EN FOTO)

Erik Grooters:

...oneerlijke concurrentie
door pasfotohokjes in
stadskantoren Amsterdam...

Inbesteden valt niet onder de wet

Er geldt geen enkele voorwaarde of beperking aan overheden die besluiten om niet meer aan te besteden, maar activiteiten in eigen beheer uit te voeren, het zogenoemde inbesteden. Ondernemers hebben daar in toenemende mate last van. Een overheid kan werkzaamheden gewoon inbesteden zonder dat zij hoeft aan te tonen dat zij het werk kwalitatief beter of voor een betere prijs uitvoert. Ondernemers worden zo buitenspel gezet en kunnen hier helemaal niets tegen doen. Zij kunnen alléén bezwaar maken tegen overheden die – in strijd met de aanbestedingsplicht – onderling diensten of producten leveren (zie het voorbeeld van de scanwerkzaamheden).

Cruciaal is dat de Aanbestedingswet overheden alle ruimte geeft om eisen te stellen aan de opdracht, waarmee ook publieke belangen geborgd kunnen worden. Samenwerking in plaats van concurreren is ook hier het adagium. In de wet moet daarom een verplicht toe te passen besliskader worden opgenomen dat overheden gebruiken als zij inbesteden overwegen. Voordat een overheid gaat inbesteden, moet er sprake zijn van marktconsultaties en moeten opties als aanbesteden en subsidie goed worden overwogen. Ook hier moet ACM een toetsende rol krijgen, naast een mogelijke gang naar de rechter voor de ondernemer.

VOORBEELDEN

Inbesteding scan- en digitaliseringswerkzaamheden Belastingdienst verdringt scanbedrijven

Het Nationaal Archief, een agentschap van het ministerie van OCW, geeft in het kader van het programma Digitale Taken Rijksarchieven al haar scan- en digitaliseringswerkzaamheden zonder aanbesteding in opdracht aan de Belastingdienst, onderdeel van het ministerie van Financiën. Dit komt aan het licht na een aanbesteding voor scanners ten behoeve van de door de Belastingdienst in te richten scanstraat. Gedupeerde scanbedrijven dienen daarop een klacht in bij de Commissie van Aanbestedingsexperts, omdat overheden die aan elkaar leveren de aanbestedingsplicht schenden. De commissie geeft de bedrijven gelijk en schrijft in haar advies dat het Rijk de aanbestedingsregels heeft geschonden. Een motie van Kamerlid Ziengs (VVD), waarin hij de minister verzoekt de inbesteding terug te draaien, wordt met ruime stemmen in de Tweede Kamer aangenomen. Minister Bussemaker van OCW ziet echter geen aanleiding om de werkzaamheden terug te draaien. In september gaat de Kamer in debat met de minister. Ook dit debat resulteert er niet in dat de werkzaamheden worden teruggedraaid, omdat de minister aangeeft de raamovereenkomsten die gelden tot juli 2016 niet te kunnen openbreken. De Kamer legt zich daar bij neer maar eist dat de werkzaamheden daarna gewoon weer worden aanbesteed. Stuitend is dat tot op de dag van vandaag het Rijk geen enkele uitvraag heeft gedaan bij de bedrijven of en tegen welke prijs en kwaliteit zij zouden kunnen leveren. De scanbedrijven beraden zich nog op verdere stappen. Koos Hussem, directeur van X-Cago, is blij met alle aandacht voor de problematiek maar hoopt wel dat het Rijk nu zo snel mogelijk de werkzaam-

heden teruggeeft aan de markt en opnieuw gaat aanbesteden, zoals beloofd door de minister. "Ik heb in de afgelopen periode een deel van mijn personeel moeten laten gaan door deze situatie. Dat is afschuwelijk. Juridisch lijken we nu een sterke zaak te hebben. Het Rijk kan toch niet om Europese wetgeving heen?" Zelfs indien een juridische zaak over de aanbestedingsplicht gewonnen wordt, blijft de situatie bestaan dat departementen zonder enige uitvraag bij de markt binnen hun eigen organisatie mogen investeren.

Gemeente Amsterdam besteedt bhv-opleidingen niet meer aan

Voorheen kochten de verschillende stadsdelen van de gemeente Amsterdam hun trainingen bedrijfshulpverlening (bhv) in bij commerciële aanbieders. Sinds de bouw van het Brandweer Opleidingscentrum Amsterdam-Amstelland Schiphol (BOCAS) kiest onder andere Amsterdam ervoor alle bhv-opleidingen bij dit aan de gemeente gelieerde centrum in te besteden. Volgens de gemeente is de regie op het terrein van onder meer de inkoop centraal opgepakt met een meer uniforme en gestandaardiseerde manier van werken als gevolg. Dit is in principe juridisch gerechtvaardigd, stelt de gemeente Amsterdam aan Fons Geven, bestuurslid van het BHV-Platform. Geven vreest echter de gevolgen voor commerciële aanbieders. Ook in tal van andere gemeenten zoals in de Gooi- en Vechtstreek, Midden- en West-Brabant, Zaanstreek en Waterland worden de trainingen bedrijfshulpverlening niet meer aanbesteed maar uitgevoerd door aan de gemeente gelieerde opleidingscentra. Maar het blijft niet bij investeren. BOCAS bijvoorbeeld biedt zijn diensten ook op de markt aan. "Ik maak mij

grote zorgen als er geconcurrereerd wordt met gemeenschapsgeld”, zegt Geven.

Bezuinigingen op het gevangeniswezen leiden tot verdringing van private beveiligingsbedrijven

Ondernemers in de beveiligingssector zijn vorig jaar geconfronteerd met de bezuinigingen op het gevangeniswezen. Als gevolg daarvan is overcompleet gevangenispersoneel herplaatst op reguliere beveiligingsfuncties bij het Rijk. Die plekken worden normaal gesproken bezet door personeel van private beveiligingsbedrijven, waarvan de contracten niet meer zijn verlengd. Zo ontstaat de vreemde situatie dat een (bewuste) afslanking van de omvang van de overheid uitdraait op minder banen bij private beveiligingsbedrijven die deze taken al sinds jaar en dag effectief en efficiënt uitvoeren.

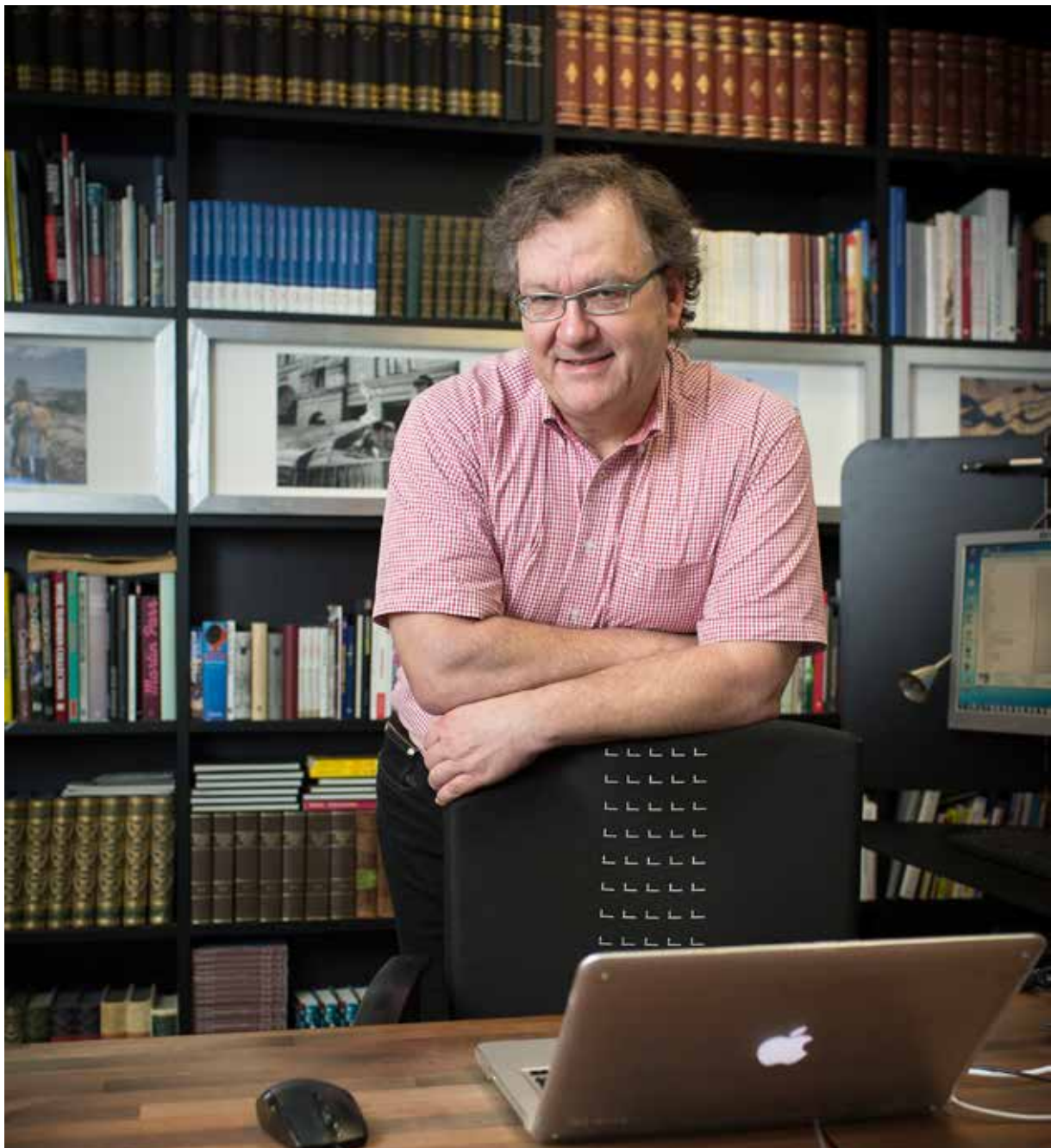
Aan de overheid gerelateerde organisaties verstikken ondernemerschap op innovatiemarkt met subsidiegelden

Ondernemers die zonder subsidie netwerkevenementen organiseren op het gebied van innovatie en financiering (voor bijvoorbeeld het exploiteren van broedplaatsen, verbinden van business angels aan start ups, etc.), ondervinden concurrentie van aan de overheid gelieerde organisaties die met overheidssteun soortgelijke evenementen opzetten. Jan-Hein van Twist, eigenaar van The Dutch Works, stelt dat het zelfs zo ver gaat dat ondernemers om offertes wordt gevraagd maar hun ideeën daarna terugzien bij de betreffende organisaties die uiteindelijk met publiek geld worden gesubsidieerd. “Indirect

werkt de overheid op deze manier mee aan een situatie waarin van gezond ondernemerschap vrijwel geen sprake kan zijn. Je wordt haast gedwongen om maar in de subsidiemolen mee te draaien. Dit zou juridisch toch niet mogelijk moeten zijn”, aldus Twist.

Rijksschoonmaakbedrijf duwt schoonmaakondernemers uit de markt

Begin dit jaar is het Rijksschoonmaakbedrijf gefaseerd van start gegaan. Dat het Rijk nu zelf de schoonmaak van zijn gebouwen gaat verzorgen heeft te maken met de politieke overweging van het kabinet om mensen uit de lage loonschalen zelf in dienst te nemen, om hen zodoende betere arbeidsvoorwaarden en –omstandigheden te gunnen. Dat betekent dat bestaande contracten met schoonmaakbedrijven niet worden verlengd. In reactie op de plannen reageerde de schoonmaakbranche OSB dat het graag met het Rijk – in de rol van verantwoordelijk opdrachtgever – had samengewerkt om deze sociale doelstelling te verwezenlijken. De Code Verantwoordelijk Marktgedrag, die mede op initiatief van het Rijk tot stand is gekomen, vormt hiervoor een goed uitgangspunt. Dit zou ook een beter signaal naar lagere overheden zijn geweest. “Uiteindelijk levert het de schoonmakers niets extra’s op omdat het Rijk er inmiddels voor heeft gekozen de arbeidsvoorwaarden van de huidige schoonmaak-cao te volgen”, aldus toenmalig OSB-voorzitter Hans Simons. “Onbegrijpelijk dat het Rijk dit op eigen houtje doet, terwijl schoonmaakondernemers de werkzaamheden net zo goed en bewezen goedkoper kunnen uitvoeren. Dit kost de samenleving onnodig heel veel geld”.

Koos Hussem:

...personeel ontslaan
door inbesteden
scanwerkzaamheden
rijksoverheid...

Zorgvuldige besluitvorming over markttoetreding ontbreekt

In de kern laat de Wet markt en overheid overheden vrij om (commerciële) activiteiten zelf uit te voeren zolang ze maar niet oneerlijk concurreren met ondernemers. In de praktijk blijkt dat overheden ook werkzaamheden oppakken waarmee ondernemers allang succesvol actief zijn en waardoor zij direct uit de markt worden geduwd. Dat is een verspilling van publiek geld, en ontmoedigt eigen initiatief en ondernemerschap in onze samenleving. Net als bij het investeren zouden overheden ook bij het uitvoeren van concurrerende activiteiten op de markt gebonden moeten zijn aan een besliskader. Voordat de gedragsregels in werking treden, moet eerst de vraag worden gesteld of het wel noodzakelijk en redelijk is dat een overheid de markt op gaat. De wet moet overheden aanmoedigen het beste uit de markt te halen, op basis van samenwerking en een wettelijk geborgd besliskader. Juist door gebruik te maken van de kennis en kunde van ondernemers kunnen overheid en maatschappij op de langere termijn méér kosten besparen. Voor overheden die niet willen samenwerken moet ook hier gelden dat ACM een toetsende rol krijgt, naast een mogelijke gang naar de rechter voor de ondernemer.

VOORBEELDEN

Gemeente Ameland werkt werkzaamheden private afvalinzamelaar tegen

Private afvalbedrijven hebben veel last van concurrerende overheidsbedrijven op de bedrijfsafvalmarkt. De overheid is wettelijk aangewezen huishoudelijk afval in te zamelen en combineert dat vaak met de inzameling van bedrijfsafval op dezelfde route. In 2011 start de Noord Nederlandse Reinigingsdienst (NNRD) uit Drachten met het inzamelen van bedrijfsafval op Ameland. De NNRD haalt afval op tegen concurrerende prijzen en werkt samen met een lokaal loonbedrijf. Zo weet de NNRD een aanzienlijk klantenbestand op te bouwen. De gemeente Ameland verlaagt daarop haar tarieven voor het inzamelen van bedrijfsafval met gemiddeld de helft van de prijs.

Café in schouwburg Venray draait als elk ander café - maar dan met subsidie

Hoewel Amelandse bedrijven dus profiteren van de ontstane concurrentiestrijd, voert de gemeente Ameland tegelijkertijd de druk op bedrijven op om niet voor de NNRD te kiezen. Na enige tijd voelt loonbedrijf Nagtegaal zich daarom genoodzaakt de samenwerking met de NNRD te stoppen. Daaropvolgende pogingen van de NNRD om samen te werken met de gemeente mislukken. De benodigde uitbreiding om de afvalinzameling rendabel te maken blijft uit en in 2014 besluit de NNRD helemaal te stoppen met de afvalinzameling op Ameland. NNRD-directeur Jeen Holwerda: "Wij hebben meerdere voorstellen gedaan aan de gemeen-

te, ook duurzame en innovatieve oplossingen aangedragen, maar het werd ons onmogelijk gemaakt om op het eiland zaken te doen."

Gemeente Venray geeft subsidie aan stichting die daarmee economische activiteiten verricht

In veel gemeenten ervaren private horecabedrijven concurrentie van door de overheid gesubsidieerde horecagelegenheden. In Venray exploiteert Stichting Cultureel Centrum Venray de plaatselijke schouwburg. De stichting ontvangt daarvoor bijna 9 ton subsidie per jaar van de gemeente. De ondernemer die het horecabedrijf dat gevestigd is in het pand van de schouwburg exploiteerde, is door de stichting uitgekocht. De stichting heeft het café vervolgens ondergebracht in een BV, en financiert dat met onder meer subsidiegeld. Daarmee vermijdt de stichting dat het horecadeel onder zogenoemde paracommerciële voorwaarden komt te vallen en kan het draaien zoals alle andere horecabedrijven op het plein in Venray, bijvoorbeeld ook als de schouwburg zelf geen voorstelling heeft. De horeca BV profiteert van de subsidiegelden die de stichting ontvangt, terwijl het voor private horecabedrijven nauwelijks mogelijk is om krediet te verkrijgen. Christel Nabuurs, regiomanager bij Koninklijke Horeca Nederland (KHN), stelt dat bij een dergelijke constructie geen leningen aan een eigen commerciële horeca BV passen. "Burgers en bedrijven betalen fors mee aan de door de gemeente verstrekte subsidies en de stichting zou het geld dan ook moeten gebruiken om eventuele tekorten in de exploitatie van de schouwburg op te vangen, daar waarvoor het bedoeld was."

De gemeente speelt slechts indirect een rol in

Fons Geven:

...BHV-trainingscentra

beconcurrereerd

met overheidsgeld...

deze situatie, maar zou oneerlijke concurrentie moeten voorkomen door voorwaarden te stellen zodat het stichtingen en verenigingen duidelijk is dat met subsidie geen commerciële activiteiten kunnen worden ontplooid. Als economische activiteiten wel zijn toegestaan, dan zou uitvoering ervan voor iedereen open moeten staan, dus ook voor private horecabedrijven, door middel van bijvoorbeeld een aanbesteding, voorafgegaan door een marktconsultatie.

Rijksoverheid ontwikkelt informatiesysteem voor wetgeving dat private juridische uitgeverijen allang succesvol in de markt hebben gezet

Private uitgeverijen vrezen concurrentie van de Rijksoverheid die gratis online informatiediensten aan burgers aanbiedt. Uitgeverijen zijn al jaren actief op het terrein van informatiediensten waarbij wetteksten en juridische en fiscale uitspraken worden gepubliceerd. De uitgeverijen profileren zich door deze informatie te verrijken, door duiding te geven aan wetgeving en jurisprudentie door middel van deskundige commentaren, toelichting en ranking naar relevantie. Daarbij garandeert de markt een hoge mate van kwaliteitsbewaking door middel van intensief en kostbaar auteursmanagement. In het kader van de 'geïnformeerde burger' is de overheid wettelijk verplicht al haar informatie ook online ter beschikking te stellen. Dit gebeurt bijvoorbeeld op de websites wetten.nl en rechtspraak.nl.

Dat wordt door de uitgeverijen niet als een probleem ervaren in verband met de meerwaarde die hun eigen systemen bieden. Maar nu zet ook de overheid stappen in de doorontwikkeling van de digitale juridische informatie-

systemen door toe te werken naar een volledig geïntegreerd platform dat wetten, beleidsregels en uitspraken koppelt aan juridische commentaren en dat straks online beschikbaar wordt bijvoorbeeld via apps. De gebruiker (de burger) hoeft dan waarschijnlijk niet te betalen voor deze dienst. Hierdoor worden deze diensten ook gratis beschikbaar voor juridische professionals, zoals advocaten en accountants. Dit gaat ten koste van de uitgeverijen.

De opdracht voor de ontwikkeling van deze informatiesystemen is bovendien niet aanbesteed, maar wordt uitgevoerd door een organisatie die onderdeel uitmaakt van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De overheid duwt daarmee de uitgeverijen uit de markt, die dure investeringen hebben gedaan om soortgelijke kwalitatief hoogstaande informatiesystemen te ontwikkelen, zonder deze marktpartijen te consulteren of samenwerking te zoeken en kosten te besparen. De branche is van mening dat de overheid zich dient te beperken tot het publiceren van haar eigen data (wetten en jurisprudentie) en het verrijken van data en het ontwikkelen van juridische content en platforms aan de uitgeverij moet overlaten.

UWV concurreert met private dienstverleners in de re-integratiebranche

Om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, werken gemeenten onder meer samen met private dienstverleners in de re-integratiebranche. Dat is aantrekkelijk voor gemeenten omdat private dienstverleners vaak goede contacten hebben met werkgevers, weten waar de banen zitten en dus een belangrijke rol in de matching kunnen spelen. Gemeenten en private dienstverleners

hebben vaak ook eigen matchingsystemen waarop werkzoekenden, werkgevers en de gemeenten zelf kunnen zoeken. Publiek-private samenwerking wordt door kabinet en sociale partners aangemoedigd en door partijen in de Werkkamer als noodzakelijk gezien voor het behalen van succes in de uitvoering van de 100.000 banen afspraak.

Toch kiest het kabinet in haar communicatie voor nadrukkelijke profilering van Werk.nl, een vacaturesite van de overheid, gefaciliteerd door UWV. Petra van der Goorbergh, directeur van OVAL (brancheorganisatie van o.a. re-integratiebedrijven) is daar kritisch op. "De gemeenten en arbeidsmarktregio's moeten zelf een keuze kunnen maken op basis van functionaliteit van een systeem en als een systeem van een private dienstverlener beter aan de eisen voldoet, moet dat gebruikt kunnen worden." OVAL hamert al jaren op de noodzaak van een gelijk speelveld, maar de Wet markt en overheid bood hiervoor tot op heden geen oplossing.

Publieke brandweertrainingscentra duwen private trainingscentra uit de markt

Kwalitatief goede opleidings- en trainingsmogelijkheden zijn van wezenlijk belang voor (vrijwillige) brandweermedewerkers om vakbekwaam te worden en te blijven. Brandweermedewerkers hebben zelfs de verplichting om vakbekwaam te blijven en moeten daarvoor een aangewezen aantal uren per jaar 'realistisch oefenen' in een omgeving waarin rampscenario's levensecht worden nagebootst. Private trainingscentra die dergelijke trainingen op maat aanbieden werken continu aan kwaliteitsverbetering en streven naar voortdurende vernieuwing en innovatie.

Dat vergt kostbare investeringen in kennis en kunde, materiaal en faciliteiten op trainingscentra. Nu ondervinden private trainingscentra zware concurrentie van met publiek geld gefinancierde trainingscentra van de Veiligheidsregio's. Die organiseren trainingen voor 'realistisch oefenen' voor brandweermedewerkers in hun eigen regio maar bieden zich ook – via aanbestedingen – commercieel aan in andere Veiligheidsregio's die geen eigen trainingscentra hebben. Het gaat dan vaak om zeer grote groepen cursisten van gemiddeld 1.000 personen van een Veiligheidsregio die de verplichting hebben om realistisch te oefenen op een trainingscentrum. De publieke trainingscentra hebben een kostenvoordeel, omdat ze onderling geen 21 procent btw in rekening brengen. Private trainingscentra moeten dat wel. Ook worden in aanbestedingen plafondbedragen, ver onder de private kostprijs, opgenomen waarvoor de opdracht moet worden uitgevoerd. Dat sluit private trainingscentra bijna automatisch uit. De directies van private trainingscentra stellen dat veel publiek geld aan nieuwe publieke oefencentra is gespendeerd terwijl bestaande private trainingscentra in de regio aan alle eisen voldoen. Zij zijn van mening dat deze gang van zaken de maatschappij onnodig veel geld heeft gekost. Het heeft er bovendien toe geleid dat private trainingscentra in de afgelopen jaren circa 50 procent van hun omzet zijn verloren aan de concurrentie met de publieke sector.

Jeen Holwerda:

...Afvalinzameling
onmogelijk gemaakt
op Ameland...

Geen gelijk speelveld tussen publieke en private onderwijsinstellingen

De met publiek geld bekostigde onderwijsinstellingen zijn als geheel uitgezonderd van de Wet markt en overheid. Bovendien zijn de regels die in de sector onderwijs gelden voor het voorkomen van oneerlijke concurrentie niet helder, waardoor ondernemers in de sector er wel last van ondervinden. ACM kan hier nu niet tegen optreden, maar het is ook geen taak van de Inspectie van het Onderwijs. In de wet moet de uitzondering daarom alleen nog gelden voor met publiek geld bekostigde onderwijsactiviteiten. In alle andere gevallen moet ACM kunnen handhaven.

Ria van 't Klooster:

...Marktverstoring door
opleidingen van
bekostigde instellingen...

VOORBEELDEN

Rijksacademies nemen taken terug die eerder bij wet nog aan de private sector werden toegeschreven

Een aantal jaar geleden stootte het Rijk het Rijksopleidingsinstituut (ROI) af en werd Stichting ROI (inmiddels verenigd in de private onderneming PBLQ) bij wet aangesteld om trainingen te geven aan overheidsfunctionarissen. Niet lang daarna richtte het Rijk Rijksacademies op, die opleidingen aanbieden die de stichting ook meent te kunnen verzorgen. Het gaat dan niet om de meer technische Defensie- en Politieacademies maar om bestuurs- en beleidsacademies. In de Memorie van Toelichting bij de instellingswet op het ROI staat expliciet dat de overheid geen taken behoort te verrichten die ook in de private sector kunnen worden aangeboden. De Rijksacademies zetten die gedachte nu opzij door allerlei opleidingen in te besteden.

Bekostigde scholen starten private initiatieven tegen lagere tarieven dan particuliere instellingen dat kunnen

Een particuliere instelling voor hoger onderwijs moet concurreren met een door een bekostigde instelling gestart privaat initiatief in dezelfde stad. De directie van de particuliere instelling stelt dat er voldoende verschillen bestaan tussen beide scholen om op gezonde wijze met elkaar te kunnen concurreren. Het probleem is echter dat het door de bekostigde school gestarte private initiatief een veel lager bedrag aan collegegeld vraagt. Volgens de directie van de particuliere instelling ligt de landelijke kostprijs per student ruim boven dit bedrag en is het zelfs met relatief lage kosten niet mogelijk

een opleiding te draaien voor een dergelijk tarief. Nu is het zo dat er publieke middelen ingezet mogen worden, mits hierdoor geen oneerlijke concurrentie ontstaat. Daarvan is in dit geval wel sprake. Toch is de Wet markt en overheid niet van toepassing omdat bekostigde onderwijsinstellingen in het geheel zijn uitgezonderd van de wet.

Bekostigde scholen geven managementcursussen en leiderschapstrainingen aan particulieren

Binnen reguliere onderwijsinstellingen worden verschillende cursussen en trainingen aangeboden waar een certificaat of bewijs van deelname tegenover staat. Het gaat dan om een open inschrijving, dus niet bedoeld voor mensen binnen de eigen onderwijsinstelling. Voorbeelden van trainingen en cursussen zijn verandermanagement, adviserende met impact, communiceren via e-mail, persoonlijk leiderschap en ondernemerschap. Dit zijn cursussen die niet onder de bekostigingsdoelstelling van de overheid vallen. Onduidelijk is hoe locatiekosten, docenten in dienst, planningskosten, etc. worden doorbelast. Ria van 't Klooster, directeur van de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (NRTO), licht toe dat deze cursussen door marktpartijen veelvuldig worden aangeboden. "De private markt kent een omvang van 3,4 miljard euro en heel veel aanbod, er is geen sprake van marktfalen. Als kosten niet goed worden doorberekend werken opleidingen van bekostigde instellingen marktverstrend."

© VNO-NCW, MKB-Nederland, december 2015

Fotografie: Jeroen Poortvliet,
Erik van der Burgt, Deborah Roffel

Ontwerp: Link Design

